

מסורת הש"ס

א [נקמן 1:] עירובין ב,, **ב** [נ"ל שלג, א] [נקמן כב:]; **ד** [עירובין ב,, ס] [נ"ל למעלה מעשרים כ"ו, א] [נ"ל דנפישו מיליה וכו"ל בעירובין ב, א, ו] **ה** שם **ו**, [נקמן 1:]; **ז**, [נקמן 1:]; **ח**, [נקמן 1:]; **ט**, [נקמן 1:]; **י** [נקמן 1:]; **יא**, [ע"ב], **יב** [נ"ל כס"א: יתדומיה, **יג**] [נ"ך גגדולו פי' אגדו ע"ד דאיתא לקמן לו, מגדלי העשנה וכוה סוטה המוק' למאי דמסקי לקמן ג: לעולם בחר דאגדן].

◄ • ►

תורה אור השלם

1. למען ידעו דרתיכם כי בַּסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

ורקא כג מג וְסֻכָּה תְּהִיָּה לְצֵל יוֹמָם מִחוּרֵי הַזֶּהֱמָה וּלְמַסְתָּהּ וּלְמַסְתָּהּ מִזֶּרֶם וּמִמָּוֶמֶר: ישיעיהו ד ו

3. בַּסֻּכּוֹת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים: **הַאֲזַנְחִי בְּיִשְׂרָאֵל יִשְׁבּוּ בַּסֻּכּוֹת:** ורקא כב כב

◄ • ►

מוסף רש"י

דתני תקנתא. דתני ימעט ולא תנא פסול (שרובין ב.). סוכה דאורייתא. דטעמא דידה דלדורותא כדאמרינן מלמען דתני דורותיכו (שם). תני פסולה. וכו' וכו' מימות משה ימתנה מזה וז' ונאזו כמניס לפרש לך שאס לא עשה כן פסולה, שייך למיתני זה לשון פסלות ואף על גב דמהניא זה תקנתא, כל כמה דלא מתקן לה חקירא פסולה (שם). מבזירובין. דכל עיקריה דרבנן הוא לא שייך למימר ביה לשון פסלות, שהרי כלן החמילו להלאותך עסקי מבזי ומורמוז ומאי פסול שייך למימר, אחמי לא הודיעך רבנן שיעוריה כדכי דליתא חס לא עשה כן פסול (שם). בדאורייתא גמי תני תקנתא. בעלמא בנדיד אחרינא (שם). דנפישו מילתה. דקדמי ושאין לה שלג דפנות ושאניה גבוהה שורה ושחממה מרובה מילתה (שם). פסיק ותני פסולה. דהשתא מי כיל ומני להו טוליה כחדא, דאי היה מני תקנתא לא הוי מלי לערביניהו ולמתניניהו, דבשאין לה שלג דפנות בעי למיתני יעשה לה דופן, ובשאינה גבוהה בעי למיתני יגיבה, ובשחממה מרובה מילתה יוסף על סככה, ואמר מר (פסחים ג:) לעולם קברה (שרובין ב.). דל. הסך (לקמן טו).

סוכה, ורבי יהודה מכשיר. בגמרא^א מפרש פלוגתייהו: ושאניה **גבוהה עשרה**. בגמרא^ב מפרש טעמא: **שלג דפנות**.

נמי בגמרא^ב יליף להו: **ושחממה מרובה מללסה**. המועט בטל כרוב והרי הוא כמי שאינו ועל שם **הסכך** קרויה סוכה: **גב' מבזי שהוא גבוה**. מבזי שהוא סמום משלג **דדדין** וראשו פתוח לרשות הרצים וחצירות פתוחות לו ויואלות וזאות לרשות הרצים הרי הוא רשות היחיד לבני חצירות ואסרו חכמים להוציא מרשותו לרשות חצירו בלא עירוב שהחצירות כל אחת רשות לעצמה והמבזי רשות לכולן והלכינו בזו שיתוף להשתתף כל החצירות בפת או ציץ ולהניח השיתוף בלחת מן החצירות. ולפי שאין לו מחיצה רביעית וקרוב הוא להיות דומה לרשות הרצים הכריחו היכר בלאשו הפתוח לרשות הרצים או למי זקוף או קורה מטתל לכותל ואס גבוהה הקורה מעשרים אמה: **ימעט**. יספיל: **אינו לריך**. והתם מפרש טעמא: **סוכה מדאורייתא**. דעשרים אמה דילה ילפינן מדאורייתא וקודם שנשנית המשנה נאמרה שיעורה מסיני: **סני פסולה**. שייך למיתני זה לשון פסול כלומר לא נעשית כמורה וכהלכה: **מבזי**.

דכוליה מדרבנן דמדאורייתא סגי ליה בשלג מחיצות ואינו לריך לקורה זו אלא מדרבנן: **סני סקנתא**. דלא שייך למתני זה לשון פסול דמאן פסלה קודם שנשנית משנה זו הרי היא תחלת הוראתו ומלותו: **ואיבעינן סקנתא: סוכה דנפישו מילסה**. ואין דומין תקנותיהן זו לזו ונריך לשנות הלשון לכל תקנה ותקנה כגון בגבוהה ימעט וכשאניה גבוהה יגיבה ושאין לה שלג דפנות יעשה לה ושחממה מרובה יוסף סכך הלכך פסיק ומני פסולה דמלי למיכלליניהו לכולהו בזה סקנתא: דקיימא לן (פסחים דף ג.) ישנה **חדס** לתלמידו דרך קברה: **מבזי לא נפיש מיליה**. בלאותה משנה: **למען ידעו**. עשה סוכה שיציבתה ייכרת לך דכתיב ידעו כי בַּסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל לִישֶׁב. הכי דריש ליה ואע"ג דאין יואל מידי פשוטו דהייקף ענני כבוד מיהו דרשין ליה לדרשה: **דלא שלטא זה עינא**. שאינו רואה את הסכך וסוכה היינו סכך כשמה: **וסוכה סהיה ללל**. משמע אין סכך אלא העשוי ללל: **אלא בלל דפנות**. שהלללין מגיעין זה לזה מתוך גובהן של דפנות ואין לריך סכך. ולקמן^י מוקי פלוגתייהו לר' זירא בשאין זה אלא ארבע על ארבע דקיס להו לרבנן דבהאי שיעורא ליכא כל סכך אלא כל של דפנות:

עשפרות קרינס. שני הרים גדולים והשפלה ביניהם ומתוך גובה ההרים אין חמה זורחת שם בשפלה: **דל דפנות ליכא לל סוכה**. שחמה בזה מתחת^י נמצא שמה בטל: **שבעת ימים**. סוכה של שבעה ותו לא דהיינו עראי ודייה במחילות קלות: **למעלה מעשרים**. לריך לעשות יסודותיה^ט קבועין שלא תפול: **עד עשרים אמה דאדם עושה כו'**. שפיר דמי דודאי יש בכלל קבע עראי והרי עשה כתורה ועל כרחק לא הקפידה תורה על העראי אלא לשם שיעור לתת לך שיעור בגובהה שמה^א יכולה לעמוד ע"י יתדות עראי: כולוהו

סוכה פרק ראשון סוכה

סוכה, מא' שנא גבי סוכה דתני פסולֶה ומאי שנא גבי הדס דתני דתני תקנתא. והא דלא פריך מאי שנא גבי הדס דתני פסולה ותקנתא דמתן בפרק לולב הגזול (לקמן דף כג:) או שהיו ענזיו מרובין מעליו פסול ואס מיעטן כשר דלא פריך אלא מסוכה ומבזי שדינס שזה לענין גבוה ושינה לשון משנתו ועוד דגבי הדס אלטרין למיתני תקנתא דס"ד אמינא כיון **י**ִיִּדְגְדוּלוּ בַּפֶּסוּל תו לית ליה תקנתא: **דאורייתא תני פסולֶה**. דלי הוה תני ימעט

חיישין דילמא טעי איניש לומר ימעט לכתחילה ודיעבד כשרה ודקדק בלשוגו דלמא אחי ל ידי איסורא דאורייתא ותני פסולה אע"ג דלא הוי לישראל מעליא כמו ימעט אבל במבזי דרבנן לא חיש ותנא ימעט שהוא לישראל ששקס כדאשכחן בריש פסחים (דף ג.)

שעקס הכתוב כמה אומיות שלא להוציא דבר מגונה מפיו ובקונטרס לא פירש כן אי נמי יש לומר דלשון ימעט משמע חומרל דרבנן בעלמא ופסולה משמע דאורייתא ובפרק כמה מדליקין (שבת דף כב.) דאמרינן נר חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה פסולה כסוכה וכמבזי אגב דמתן כסוכה נקט נמי גבי נר חנוכה פסולה א"י אי הוה תני ימעט הוה משמע כמות שהיתה מדלקת ישפילנה זה אינו למאן דאמר הדלקה עושה מלוא ואפי' למ"ד הנחה עושה מלוא חיישין דהרואה אומר לאורכו הוא מדליקה כדאמרינן גבי הדליקה צניס והניחה צמון: **אמר רבה אמר קרא למען ידעו כו'**. קמא קשה ליישנא קמא

דבריש עירובין (דף ג.) גבי מקלמ סוכה צמון עשרים דלאמר רבה הסוכה פסולה הא שלטה זה עינא כיון דאין חללה עשרים ורבה גרס התם כי הכא דהא רבא פליג התם ואמר זה זה כשר חלל סוכה תנן חלל מבזי תנן ויש לומר דהא מפרש התם טעמא משום דסוכה דצימוד קא הוי' לא קא מדכר וזימנין דמישחקיל מלתתם עוזי הסכך הנכנס לתוך עשרים וקיימא כולה למעלה מעשרים ורבינא נמי דמשני סוכה דאורייתא אחמירו זה רבנן מ"מ משמע דמדאורייתא כשרה: **כי עביד ליה דירת קבע שפיר דמי**. דאע"ג דיש לפרש קרא בדירה שאינה ראויה אלא לשבעה למעוטי קבע משמע ליה קרא דלתא לשיעורא לאורוי' לך מדת גובהה כל' בסוכה שאפשר לעשות עראי וא"ת וכיון דלא חיישין אלא שמהא ראויה לעשותה עראי ואע"פ שעושה אותה קבע א"כ אמאי אמר (תענית דף ג.) גשמים סימן קללה במוג והלא יכול לקבוע הנסרים במסמרים שלא ירדו גשמים בסוכה ואפילו תימצי לומר דאסור משום גזרת תקרה כי היכי דאמר לקמן בפירקין (דף יד.) גבי פלוגתא דר"מ ורבי יהודה דמסככין צנסרין דאי מכשרת זהו אחי למימר מה לי לסכך בזה מה לי לישב תחת תקרת ציתי וצימו ודאי פסול מדאורייתא דסוכה אמר רחמנא ולא צימו של כל ימות השנה מ"מ כיון דלא אסור אלא מדרבנן לא שייכא למימר שהגשמים סימן קללה וי"ל דנהי דלא חיישין בדפנות אי עבד להו קבע מ"מ בסככה שעיקר הסוכה על שם הסכך לא מיתכשרה עד דעבד לה עראי ומה"ט נמי ניחא לרבי זירא דדריש כולוהו

לקבוע הנסרים במסמרים שלא ירדו גשמים בסוכה ואפילו תימצי לומר דאסור משום גזרת תקרה כי היכי דאמר לקמן בפירקין (דף יד.) גבי פלוגתא דר"מ ורבי יהודה דמסככין צנסרין דאי מכשרת זהו אחי למימר מה לי לסכך בזה מה לי לישב תחת תקרת ציתי וצימו ודאי פסול מדאורייתא דסוכה אמר רחמנא ולא צימו של כל ימות השנה מ"מ כיון דלא אסור אלא מדרבנן לא שייכא למימר שהגשמים סימן קללה וי"ל דנהי דלא חיישין בדפנות אי עבד להו קבע מ"מ בסככה שעיקר הסוכה על שם הסכך לא מיתכשרה עד דעבד לה עראי ומה"ט נמי ניחא לרבי זירא דדריש כרבי

כרבי

ב.

עין משפט

נר מצוה

א א מיי פ"ד מהלכות סוכה הלכה א סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תרלג סעיף א:
ב ב מיי שם טוש"ע שם סעיף ח:
ג ג מיי שם הלכה ב סמג שם טוש"ע א"ח סימן תרל סעיף ב:
ד ד מיי שם פ"ה הלכה יט וסמג שם טוש"ע א"ח סי' תרלג סעיף א:
ה ה מיי פ"ו מהלכות שבת הלכה יד סמג עשין דרבנן א טוש"ע א"ח סי' שסג סעיף כו:
ו ו מיי פ"ו מהל' סוכה הלכה ה סמג עשין מג ש"ע א"ח סימן תרלג סעיף א:

◄ • ►

רבינו חננאל

סוכה שהיא גבוה מעשרים אמה פסולה ור' יהודה מכשיר. ותנן בעירובין מבזי שהוא גבוה מעשרים אמה ימעט, מאי שנא מבזי דתני תוספתא, כלומר ימעט זה הגובה, יוריר הקורה למטה מעשרים אמה ויתקן המבזי והוכשר. ולגבי סוכה תני פסולה, לחני נמי גבי סוכה ימעט. ושנינן סוכה שפסילתוה בגובה מדאורייתא, ונפיש מילאה, תני פסולה. מבזי שהוא מדרבנן כו'. ובאו לבטלי מנין כי הגובה פוסל בסוכה. רבה אמר מהא, למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל, כל סוכה שאינה ידועה דהאי סוכה כדמצינן היא, אינה סוכה. ולמעלה מעשרים אמה אין אדם יודע שדר בסוכה דלא שלטא ביה עינא, לפיכך פסולה. ור' זירא [אמר א] מדרבין^א וסוכה תהיה לצל יומם מחורב וגו', וכו'. נכי בסוכות הושבתי את בני ישראל, וסוכה ולמעלה מעשרים אמה אין אדם יושב בצל סוכה דאליא בצל דפנות, ודחי אביי אלא מעתה מקום שאין החמה זורחת כגון עשתרות קרינס, אא יעשה באותו מקום סוכה אינה סוכה משום שאין שם צל מפני חמה. ושני ההם דל עשתרות קרינס המונעים החמה ונמצא צל סוכה, הכא אם תסיר הדפנות תמצא ב' כל צל הסכך במקום אחז רחוק מזה המקום שהוא תחת הסכך כי הוא מיציל. רבא אמר מדכתיב בסכת תבשו שבעת ימים, ד' ימים בלבד, שמע מינה דירת עראי בעינן, ולמעלה מעשרים אמה ודאי דירת קבע היא ואינה דירת עראי, לפיכך פסולה. אבל למטה מכ' אמה דמשכחת לה דעביד איניש דירת עראי אע"ג דעביד לה מעין דירת קבע כשרה.

^א כ"ו נוסף עפ"י כתי' והמוקף כסוגריים הוא ע"פ השערה.

^ב נראה דמילא זו מיומרת.